

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

ГРАБАР Н.Г., доктор наук з соціальних комунікацій, доцент,
Державний біотехнологічний університет, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5120-0382>

E-mail: grabar-ng@ukr.net

МОІСЄЄВА Н.І., доктор економічних наук, професор,
Державний біотехнологічний університет, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3889-8085>

E-mail: n.i.moiseeva1@btu.kharkov.ua

МАЗОРЕНКО М.О., кандидат філософських наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8903-7851>

Одним із важливих питань педагогічного процесу у закладі вищої освіти (ЗВО) є така організація навчального процесу, яка спрямована на стимулювання активності студентів. В узагальненому вигляді така вимога представлена в дидактиці у формі принципу самостійної роботи, проблема організації якої завжди була у центрі уваги викладачів ЗВО. Глибокі міцні знання і стійкі вміння можуть бути сформовані тільки в результаті самостійної роботи студентів. Як свідчить практика, найсучасніші педагогічні технології, засоби і форми навчання не забезпечать високої ефективності навчально-пізнавальної діяльності студента, якщо він не займе активну особистісну позицію, а його пізнавальна діяльність не буде вмотивованою і цілеспрямованою. Самостійна діяльність студентів в опануванні змісту освіти набуває більшої актуальності ще й тому, що кризові ситуації (пандемія 2019р., військова агресія російської федерації 2021р.) спричинили перехід до онлайн навчання, яке зумовило збільшення уваги до самостійного опрацювання навчального комплексу дисциплін.

У дослідженнях науковців самостійна робота розглядається як засіб активізації самостійної діяльності студентів у навчанні (Т. Бондарева, М. Верголяс, М. Михайлюк, П. Підкасистий), як психолого-педагогічні аспекти активізації навчання (В. Ільїн, О. Малихін, В. Лозовий), як обов'язкова умова наступності у роботі між школою та ЗВО (А. Алексюк, В. Буряк, О. Лаврентьева, О. Малихін, О. Мороз), бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів ЗВО (Н. Пасмор) та ін.

Кожний період розвитку освітянського середовища пропонував свій алгоритм використання самостійної роботи. Якщо раніше поняття самостійної роботи трактувалося як активність до пізнавальної діяльності, розглядалося як «специфічний вид навчання, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, який навчається, формування його знань, умінь і навичок; здійснюється безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять» [2], «вищий тип навчальної діяльності, що потребує достатнього рівня самосвідомості, рефлексивності, самодисципліни, відповідальності, який задовольняє процес самовдосконалення та саморозуміння» [3].

У сучасних умовах цифровізації освіти, що передбачає «не лише кількісне накопичення технічних засобів, а зміну цілей, пріоритетів, корпоративної ідеології, організаційних принципів і підходів, структури закладу тощо» [1, с. 2], значно змінилися її пріоритети. Якщо раніше самостійна робота розглядалась як важлива складова навчального процесу, хоча поступалася за вагомістю аудиторним заняттям, нині самостійна робота студентів визначається головним складником вищої освіти. Саме тому виникає необхідність перегляду бюджету навчального часу на регламентовані заняття за розкладом і самостійну навчальну роботу студентів, яка здійснюється під контролем викладача [4]. Також вдосконалення педагогічних технологій, зокрема: адаптивного навчання, технологій дистанційного, мобільного та змішаного навчання, запровадження відкритих освітніх ресурсів.

Зазначимо про важливість відкритих освітніх ресурсів (англ. Open Educational Resources (OER) – це матеріали для навчання, викладання та дослідницької діяльності в будь-якому форматі та середовищі. Українська платформа масових відкритих онлайн курсів, Prometheus надає можливість переглядати на безоплатній основі навчальні курси університетського рівня від викладачів КНУ, КПІ, Українського державного університету науки і технологій, Києво-Могилянської академії та інших закладів вищої освіти. До цифровізації активно залучилися бібліотеки. Звертаємо увагу на портал наукової періодики Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського, де представляє журнали відкритого доступу та збірники наукових праць, виданих в Україні. Зазначені освітні ресурси потрібні як викладачам, так і студентам. Зокрема, освітні заклади демонструють навчальні та наукові програми широкій аудиторії, а це в свою чергу привертає більшу кількість абітурієнтів, знижуватиме витрати на розробку навчальних курсів. Звичайно, будь-який навчальний заклад або науковець, створюючи відкритий навчальний ресурс, прагне до дотриманні його авторських прав. У цьому векторі міжнародним співтовариством розроблено певний механізм, який підтримує організація Creative Commons.

У Державному біотехнологічному університеті як і в інших дистанційні інтерактивні навчальні курси, розроблені на основі системи Moodle, включають в себе складові навчально-методичного комплексу дисципліни та елементи Moodle, які дозволяють організувати інтерактивну роботу студентів. Навчальні курси дозволяють студентам отримувати навчальні матеріали у будь-який час за допомогою різних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Викладачі кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін використовують різні форми самостійної роботи:

пошук та огляд наукових джерел за заданою проблематикою в мережі інтернет та доступних бібліотеках; підготовка презентацій; вирішення тестів та задач; словникова робота для закріплення термінології та ін. У зв'язку з дослідницькою, науковою роботою, що передбачає написання тез, статей, а потім підготовкою виступу на наукових конференціях, форумах актуалізується індивідуальна робота зі студентами. Зокрема, щорічно кафедрою проводиться науково-практична конференція для студентів і молодих вчених «Актуальні питання сучасного гуманітарного знання». Кафедра також підтримує тісні контакти з науково бібліотекою університету, освітня функція якої спрямована на пропаганду власних інформаційних ресурсів або ресурсів інтернет.

Отже, самостійна робота в умовах інформаційного навчального середовища сприяє як поглибленню і розширенню знань, так і формуванню інтересу до пізнавальної діяльності. Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців.

Бібліографічний список:

1. Арешонков В.Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(2). С. 1-6.

2. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьева, Г.І. Матукова. К. : КНТ, 2014. 262 с.

3. Словник-довідник з української лінгводидактики: навчальний посібник / за ред. М.І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2015. 320 с.

4. Тюття Л., Іванова І. Самостійна робота студентів в умовах інформаційного навчального середовища. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/145> (дата звернення: 01.11.2023).